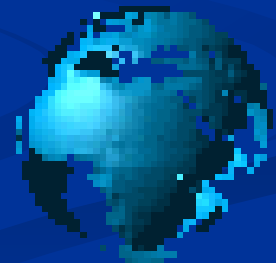

รัฐศาสตร์เบื้องต้น

Unit 2

รัฐศาสตร์

- วิชารัฐศาสตร์คืออะไร?
- ทำไมเราต้องศึกษาวิชารัฐศาสตร์?
- และจะมีประโยชน์กับเราอย่างไรบ้าง?

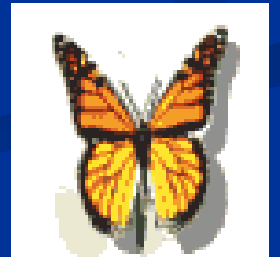

รัฐศาสตร์ คืออะไร

พจนานุกรม

รัฐ(รัฐ รัฐเถระ) น.

แวนแคว้น บ้านเมือง ประเทศ

รัฐบาล(รัตตะบาน) น. องคักรที่ใช้
อำนาจบริหารในการปกครองประเทศ

รัฐศาสตร์(รัตตะสาค) น.
วิชาว่าด้วยการเมืองและ
การปกครองประเทศ ตลอดจน
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความหมายของวิชารัฐศาสตร์

- รัฐศาสตร์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Political Science เป็นการศึกษาถึงเรื่องราวทางการเมือง
- science ในที่นี้หมายถึง ศาสตร์หรือวิชาการ
- ส่วนคำว่า politics มาจากภาษาอังกฤษ “การเมือง” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า polis แปลว่า เมือง หรือ นครรัฐ

ดังนั้น **การศึกษารัฐศาสตร์**ก็คือ การศึกษา

วิชาการเมืองโดยใช้ศาสตร์หรือวิชาการเข้ามา
วิเคราะห์

การศึกษาวิชารัฐศาสตร์เป็นการศึกษากลุ่มหนึ่ง
ของสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ
ทฤษฎี องค์การ รัฐบาล แนวปฏิบัติของรัฐ
ปัจจุบันจะ เน้นที่การศึกษาระบบการเมือง

รัฐศาสตร์เป็นวิชาที่มุ่งศึกษาถึงการที่
มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งยังไม่
สามารถที่จะหาทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ที่
แน่นอนเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ใน
สังคม หรือหลักการที่จะมีรูปแบบการ
ปกครองที่ดี หรือการมีรัฐบาลที่ดีที่สุด

คำว่า **รัฐศาสตร์** กับ **การเมือง** มักใช้แทนกันได้ แต่ก็
มีข้อแตกต่างที่สำคัญคือ

รัฐศาสตร์

เป็นเรื่องที่หนักไปในทางวิชาการหรือศาสตร์ที่มีการ
จัดระบบหมวดหมู่อย่างชัดเจน(อำนาจสูงสุดของรัฐ)

การเมือง

มีลักษณะหนักไปในเชิงการกระทำหรือเป็นกิจกรรม
(อำนาจทางการเมืองของรัฐ)

ความสำคัญของวิชารัฐศาสตร์:ทำไม

ต้องเรียนรัฐศาสตร์?

- มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เพียงลำพังบนโลกใบนี้ได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมและเป็นสัตว์การเมือง
- การเมืองเกิดจากความเป็นจริงที่ว่า ความจำเป็นต่างๆ ของมนุษย์มีจำกัดในขณะที่ความต้องการของมนุษย์มีอย่างไม่จำกัด การเมืองจึงเกิดขึ้นมาเพื่อที่จะเป็นกฎเกณฑ์ในการแบ่งสรรความจำเป็นต่างๆ เหล่านี้

การศึกษาหรือการเรียนรู้วิชาการทำงาน

เมืองเป็นเรื่องที่**ทุกคนควรรู้** เพราะ

การเมืองเป็นเรื่องศิลปะการปกครอง เรื่อง

ส่วนรวมหรือกิจกรรมของรัฐ เป็นเรื่องราว

ของการประนีประนอมและความเห็นที่

สอดคล้องกันเพราะการเมืองเป็นเรื่องของ

อำนาจ และการแบ่งสรรทรัพยากร

ประโยชน์ในการศึกษาวิชารัฐศาสตร์

ประโยชน์ในแง่ขององค์ความรู้ที่จะใช้ในการประกอบอาชีพที่
เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ทั้งในระดับส่วนกลางและส่วน
ท้องถิ่น แต่สิ่งที่มีความสำคัญโดยตรงและเป็น

“เป้าหมายหลักในการเรียนรัฐศาสตร์คือ การทำให้
บัณฑิตที่จบมากลายเป็นพลเมืองของระบอบ
ประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิ เคารพหน้าที่ เคารพกฎหมาย
และความเท่าเทียม มีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่เฉยเมย
ต่อสิ่งที่อยู่ตีธรรม มีภูมิรู้และภูมิธรรมและเป็นหนึ่งในแรง
สร้างสรรค์ประชาธิปไตย”

ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ การเมืองและรัฐศาสตร์

“อำนาจ” พลังที่จะสามารถทำให้คนหรือกลุ่มคนอื่นทำตามความต้องการของเราได้

“การเมือง” (Lasswell, 1950) การได้มาซึ่งอำนาจ เพื่อที่จะตัดสินว่าใครจะได้อะไร เมื่อใด อย่างไร

“รัฐศาสตร์” การศึกษาการเมืองด้วยหลักการทางวิชาการ จึงจำเป็นต้องใช้หลักการเหตุผล ทฤษฎี ข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาการเมืองการปกครอง

ขอบข่ายของวิชารัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ ซึ่งถือเป็นสาขาหนึ่งของสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงทฤษฎีการ จัดตั้งองค์การรัฐบาลและการดำเนินงานของรัฐ รวมถึงพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งมุ่งที่จะแสวงหาอิทธิพลและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

วิชารัฐศาสตร์มีขอบเขตกว้างมาก จึงรวมถึงทุก
ส่วนในความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอก
ของรัฐ แยกได้เป็น 6 กลุ่มด้วยกันคือ

1. ทฤษฎีการเมืองและประวัติความคิดทางการเมือง

กลุ่มนี้มุ่งศึกษาทฤษฎี และความคิดเห็นต่าง ๆ
ที่สำคัญตั้งแต่สมัย โบราณจนถึงสมัยปัจจุบันเพื่อ
ทราบถึงเหตุและผล รวมทั้งการต่อเนื่องกันของ
สถาบันการเมือง

2. สถาบันทางการเมือง มุ่งศึกษาองค์ประกอบ และ
อำนาจของสถาบันทางการเมือง นโยบายการจัดตั้งและ
โครงสร้างของการปกครองของรัฐ

3. กฎหมายสาธารณะ(กฎหมายมหาชน) ศึกษา
รากฐานของรัฐ ปัญหาการแบ่งแยกอำนาจ ความสัมพันธ์
ระหว่างกฎหมายทั่วไปและกฎหมายสูงสุดของรัฐ
อำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรมและความสัมพันธ์ระหว่าง
จารีตประเพณีกับกฎหมายด้วย

4. พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพลและประชามติ พิจารณา
บทบาท จุดประสงค์การจัดตั้งและผลของพรรคการเมือง
กลุ่มอิทธิพล ประชามติ โดยเฉพาะความพยายามที่จะมี
อิทธิพลต่อสถาบันทางการเมือง

5. รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกำลังคน
เงินและวัตถุ เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของการ
ปกครองของรัฐ รวมถึงให้เป็นไปตามอุดมคติและ
จุดประสงค์ของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลมากที่สุด

6. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ศึกษาด้านนโยบาย
หลักการและวิธีการ ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ แขนงวิชา
กลุ่มนี้ คือ นโยบายต่างประเทศ การเมือง และการบริหาร
ประเทศ องค์การระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่าง
ประเทศ และงานทางการทูต

**วิชารัฐศาสตร์ในปัจจุบันพัฒนาจากวิชาหลาย
สาขา เช่น ประวัติศาสตร์ ปรัชญา กฎหมาย
และเศรษฐศาสตร์ ฯลฯ**

Rodee, Anderson และ Chriata

อธิบายว่า วิชารัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มุ่งศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันนี้วิชานี้มีขอบเขตเฉพาะอยู่ 9 สาขา คือ

1. ทฤษฎีรัฐศาสตร์ และหรือปรัชญา
2. พรรคการเมือง มติมหาชน และกลุ่มอิทธิพล
รวมเรียกว่า “political dynamics”

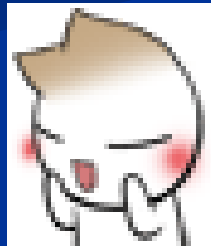

3. กฎหมายสาธารณสุข / กฎหมายมหาชน
4. การบริหารรัฐกิจ/รัฐประศาสนศาสตร์
5. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
6. รัฐบาลอเมริกัน
7. รัฐบาลเปรียบเทียบ
8. สภา และการออกกฎหมาย
9. รัฐบาลและธุรกิจ

ประวัติของวิชารัฐศาสตร์

สมัยกรีก การศึกษาในยุคนี้ มีการศึกษาทั้งด้าน
ปรัชญาและวิทยาศาสตร์ จะเน้น
ความสำคัญของศีลธรรมจรรยา มุ่ง
เสาะหาสิ่งที่ดีที่สุดมาให้รัฐ (การศึกษา
รัฐศาสตร์ในแนวอุดมคติ) นักรัฐศาสตร์
หรือปราชญ์คนสำคัญในสมัยกรีกนี้ได้แก่
เพลโตและอริสโตเติล

เพลโต ได้รับการยกย่องว่าเป็น บิดาแห่งปรัชญา
การเมือง ผลงานที่ทรงคุณค่าทางปรัชญา
การเมืองในโลกตะวันตกคือหนังสือ The
Republic (อุดมรัฐ หรือรัฐในอุดมคติ) โดยมี
แนวคิดเรื่อง “ราชาปราชญ์”

แนวคิดของเพลโต เป็นการศึกษาในแนวอุดมคติ
(ควรปกครองด้วยผู้ฉลาด) เสนอหลักทางรัฐศาสตร์
เกี่ยวกับรูปแบบของรัฐที่ดีที่สุด

อริสโตเติล ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งรัฐศาสตร์ มีผลงานจำนวนมากและไม่จำกัดเฉพาะในวงรัฐศาสตร์เท่านั้น ผลงานทางรัฐศาสตร์โดยตรงคือ *Politics*

แนวคิดอริสโตเติล ได้นำหลักการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในการศึกษารัฐศาสตร์ โดยได้พยายามเอาการเมืองในนครรัฐต่างๆ มาเปรียบเทียบกัน และพยายามหาจุดร่วมที่ดีที่สุดของระบอบการเมืองเพื่อสร้างระบอบการเมืองที่ดีที่สุด(สรุปเป็นทฤษฎี) นักปราชญ์ที่ฉลาดไม่สามารถบริหารงานได้หากไม่มีกฎหมาย(เป็นอำนาจสูงสุด)

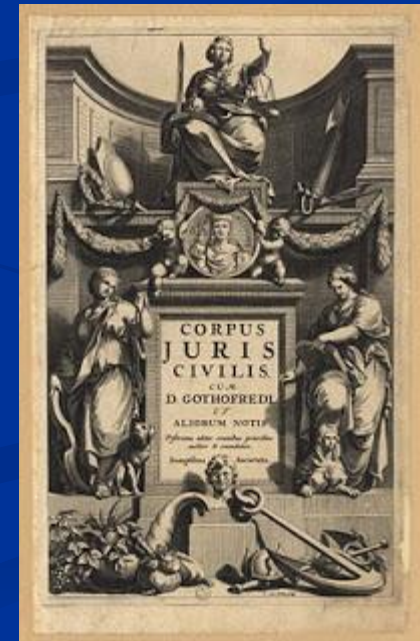
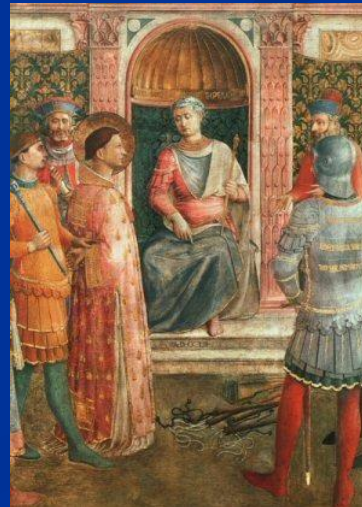
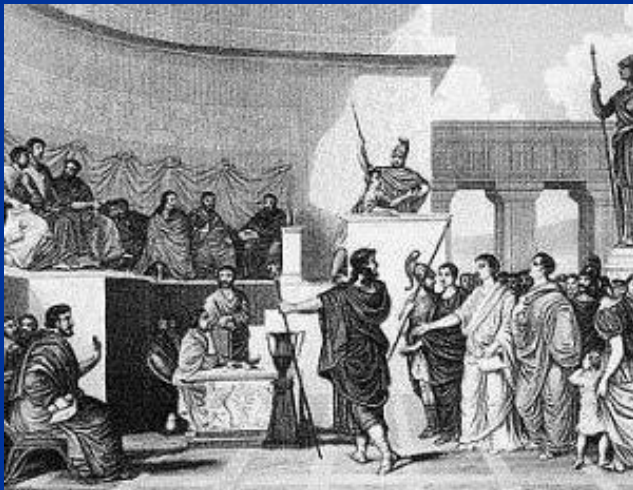

ยุคโรมัน

- มีศูนย์กลางอยู่ที่นครรัฐโรม
- เน้นรูปแบบการศึกษากฎหมายและการบริหารภาครัฐ (อิทธิพลจากพวกสโตอิก) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกฎหมายมาก เพราะจักรวรรดิโรมันมีอาณาเขตกว้างขวาง ประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งแตกต่างกันไปจากยุคกรีกโบราณ จึงสร้างกฎหมายให้เป็นระเบียบการแบบกว้างๆ ที่ใช้ได้โดยทั่วไป
- แนวคิดสมัยนี้ยังให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคล ความเท่าเทียมของมนุษยชาติ หลักการประชาธิปไตย การศรัทธาในเหตุผลและศีลธรรมของมนุษย์

ยุคโรมัน

- มีการรวบรวมกฎหมายหรือประมวลกฎหมายโรมัน (corpus juris civilis) ของจักรพรรดิจัสติเนียน (Justinian) ซึ่งเป็นประมวลความคิดทางนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ของกรีกและโรมันร่วมกัน อันเป็นรากฐานของประมวลกฎหมายในแถบภาคพื้นทวีปยุโรปมาจนถึงทุกวันนี้

ยุคกลางหรือยุคศักดินา

ในช่วงยุคสมัยกลางของยุโรปหลังจากที่จักรวรรดิของโรมได้ล่มสลายลง ด้วยการรุกรานของชนชาวเยอรมัน (ค.ศ. 5 – 15)

- ยุโรปสมัยนั้นเป็นยุคสมัยที่รัฐศาสตร์ไม่ได้รับความสนใจ ช่วงนั้นจึงกลายเป็นยุคสมัยที่ไม่มีรัฐหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ายุค **อนาธิปไตย (anarchy)** วิชารัฐศาสตร์ไม่มีความสำคัญ ให้ความสำคัญกับศาสนศาสตร์ ซึ่งมีแนวคิดทางรัฐศาสตร์ว่าเป็นเป็นโลกเดียว (world of unity) และศีลธรรมนำหน้าการเมือง
- รัฐถูกทำให้ลดความสำคัญลง วิชารัฐศาสตร์ได้ถูกจัดให้เป็นเพียงแขนงหรือสาขาของวิชาเทววิทยา ดังนั้นเมื่อมีปัญหาทางด้านการเมืองเกิดขึ้น การแก้ไขหรือการหาทางออกก็จะใช้วิธีการตัดสินโดยอาศัยผู้รู้ทางศาสนา คือ พระหรือนักบวช

ยุคฟื้นฟูหรือยุคแห่งแสงสว่าง

การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ ความสนใจเกี่ยวกับการเมือง และเรื่องของรัฐได้กลับมาเกิดใหม่อีกครั้งในยุคฟื้นฟูนี้หรือที่เรียกยุคนี้กันว่า renaissances ได้เกิดความสนใจในการนำการเรียนรู้ในสมัยยุคกรีกและยุคโรมันกลับมาฟื้นฟูอีกครั้งหนึ่ง

- นักคิดคนสำคัญในยุคนี้คือ มาเคียเวลลี นักปรัชญาชาวอิตาลี เป็นผู้ริเริ่มในการแยกการเมืองออกจากศาสนา
- ให้รัฐเป็นส่วนรวมของความสามัคคีของคนในชาติ ความมั่นคง และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ผลประโยชน์แห่งชาติ
- ในยุคนี้เกิดความสนใจที่จะแสวงหาคำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องการทำเนิตรัฐ
- ในยุคนี้ได้เกิดรัฐต่างๆ ขึ้นมามากมาย และเกิดสงครามและความพยายามในการขยายดินแดน การเอาวัดเอาเปรียบ ซึ่งในปลายของยุคนี้เอง ที่รัฐชาติตะวันตกมีการล่าอาณานิคมกันเกิดขึ้น

ยุคใหม่ (MODERN Era)

นักรัฐศาสตร์ได้ค้นพบทฤษฎีใหม่ ๆ เป็นยุคที่วิชา รัฐศาสตร์มีแบบแผนของข้อมูลมากที่สุดเช่น จากการค้นพบของ ไอแซก นิวตัน (Isaac Newton) ผู้ค้นพบทฤษฎีแรงโน้มถ่วงสู่กาลิเลโอ (Galileo Galilei) สู่ความคิดการปฏิเสธ ความเชื่อเรื่องดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลาง และเรอเน เดการ์ต (René Descartes) ผู้เป็นบิดาของการใช้เหตุผลและวิชาตรรกศาสตร์ ทั้ง 2 คนมีอิทธิพลต่อแนวการศึกษาวิชา รัฐศาสตร์ เช่น แนวคิดการแบ่งอำนาจ การตรวจสอบและถ่วงดุล และการปรับปรุง เอา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์มาใช้ในโครงสร้างรัฐบาล

- ในกลางศตวรรษที่ 19 ทฤษฎีของดาร์วิน (Dawin) ได้นำเอาหลักการทางชีววิทยามาศึกษาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการ ตลอดจนการพัฒนาด้านสังคมวิทยา ส่งผลให้เกิดความสนใจในเรื่องพลังทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อรัฐบาล
- การศึกษาในยุคใหม่นี้มุ่งให้ความสนใจในปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจริง เน้นการศึกษา**เชิงพฤติกรรม (behavioral)**
- วิธีการศึกษารัฐศาสตร์ยุคใหม่มักจะไม่สนใจว่าอะไรคือมาตรฐานของความดีหรือความชั่ว และมักจะไม่สนใจว่าสิ่งใดเป็นเกณฑ์ในการวัด “ความควร” หรือ “ความไม่ควร” ในทางการเมืองแต่จะให้ความสนใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นกรณีๆ ไป

การปฏิวัติอุตสาหกรรมก็ส่งผลต่อวิธีการศึกษา

รัฐศาสตร์เช่นกัน โดยการปฏิวัติทำให้เกิดระบอบทุน

นิยม ผลกระทบจากการพัฒนาทุนนิยมทำให้เกิดลัทธิ

มาร์กซิสต์ ซึ่งเป็นการนำวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

เข้ามาใช้ในรัฐศาสตร์เป็นครั้งแรก นอกจากนี้วิชา

ภูมิศาสตร์ในสมัยนี้ทำให้เกิดการศึกษาวิชาภูมิ

รัฐศาสตร์ เน้นศึกษาที่ภูมิศาสตร์การเมืองและ

เศรษฐกิจในเรื่องอำนาจ ทรัพยากรและความสามารถ

ของรัฐ

- ศตวรรษที่ 20 ได้มีการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในการศึกษารัฐศาสตร์ โดยการสังเกต ตั้งสมมติฐาน สืบค้นและสรุป และยึดหลักการวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมาประยุกต์ในการศึกษาวิชา รัฐศาสตร์อีกด้วย
- การศึกษารัฐศาสตร์เชิงปริมาณก็ยังมีข้อจำกัดในการสร้างทฤษฎี เพราะมีปัจจัยมากมายที่ไม่สามารถใช้หลักสถิติมาอธิบายได้
- การศึกษาการบริหารภาครัฐ (public Administration) จะใช้ประโยชน์จากเครื่องมือการคำนวณ เนื่องจากใช้หลักเทคนิควิธีการมากกว่าการใช้เหตุผล

ยุคปัจจุบัน

- การศึกษาวิชารัฐศาสตร์ปัจจุบันให้ความสำคัญกับการศึกษาที่เรียกว่า “การศึกษาเชิงพฤติกรรม” (behavioral approach) เป็นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของคน หรืออีกอย่างก็คือการศึกษาพลังทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจมากกว่าในรูปแบบขององค์กร จะสนใจกระบวนการทางการเมืองหรือระบบการเมือง มากกว่าการศึกษาโครงสร้างทางการเมือง

สาขาวิชาทางรัฐศาสตร์

- 1 ปรัชญาทางการเมือง
- 2 พลังการเคลื่อนไหวทางการเมือง
- 3 กฎหมายมหาชน
- 4 รัฐประศาสนศาสตร์/การบริหารรัฐกิจ
- 5 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- 6 การเมืองการปกครอง
- 7 การเมืองเปรียบเทียบ
- 8 เศรษฐศาสตร์การเมือง

วิธีการศึกษาวิชารัฐศาสตร์

นักรัฐศาสตร์ในปัจจุบันได้ค้นพบทฤษฎีใหม่ ๆ เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ในสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการศึกษาให้ทันสมัยขึ้น เช่น การค้นพบของนิวตัน และ เดการ์ต ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ และวิชารัฐศาสตร์

ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์แบบใหม่ต่อการปกครอง ทำให้เกิดการรวบรวมข้อเท็จจริงด้วยการสังเกตพิจารณา และสังเกตสถาบันมนุษย์

การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการขัดแย้งระหว่างทฤษฎีเศรษฐกิจแบบคลาสสิกและของมาร์กซิส ทำให้นักรัฐศาสตร์ต้องหาข้อเท็จจริงทางเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางการเมือง และขณะเดียวกันก็เข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองมากขึ้น

นอกจากนี้ นักรัฐศาสตร์ก็สนใจเรื่องอิทธิพลทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางการเมือง ทำให้เกิดสาขาเฉพาะคือ “ภูมิรัฐศาสตร์” มีประโยชน์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีความซับซ้อนมาก การที่จะอธิบายพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์นั้นทำได้ยาก นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มคลาสสิกถือว่ามนุษย์เป็น “มนุษย์เศรษฐกิจ” นักนิติศาสตร์อธิบายว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและเฉลียวฉลาด ส่วนอริสโตเติลกล่าวว่า “มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง”

คำถามท้ายบท

